

การพัฒนารูปแบบ
ศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านสตึงหม้อ
ตำบลสตึงหม้อ อำเภอสิงหนคร
จังหวัดสงขลา

The Ceramics Research
and Development: Case Study in
Stingmo Community, Thumbon
Stingmo, Amphoe Singhanakorn,
Songkhla Province.

ดำรงค์ ชีวะसारโ¹
Damrong CHeewasaro

---

¹ อาจารย์ สาขาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา.

**การพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านสทิงหม้อ
ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา บ้านสตึงหม้อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีคุณค่าความงามและยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และนำผลการวิจัยมาถ่ายทอดสู่ชุมชนที่มีความสนใจ ให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถผลิตได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านสตึงหม้อ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อให้การดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและการบันทึกภาพ เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการผลิตงานศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา และใช้แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อศึกษาด้านความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ ที่จะทำการพัฒนาขึ้นใหม่ และใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาแต่ละแบบเป็นรายด้าน เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ จำนวน 22 แบบ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์จากศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ได้ทำการออกแบบและนำมาพัฒนาปรับปรุงจนเป็นต้นแบบจำนวนทั้งหมด 22 ชิ้น ประกอบด้วย แจกัน จำนวน 12 ชิ้น โคมไฟ จำนวน 5 ชิ้น ของที่ระลึกและประดับตกแต่ง จำนวน 5 ชิ้น ซึ่งลักษณะการออกแบบจะเป็นในรูปแบบสมัยใหม่ ผสมผสานกับแนวผลงานโบราณ โดยเน้นคุณค่าด้านประโยชน์ ใช้สอยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านความงามของรูปทรงและ

การตกแต่งลวดลายได้ผ่านการประเมินความพึงพอใจจากผู้กลุ่มผู้สนใจและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 80 คน ผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบและพัฒนาแล้วจำนวน 20 ชิ้น ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก

ในการพัฒนารูปแบบของโครงการวิจัยนี้เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่อาศัยรูปแบบเดิมผสมกับรูปแบบที่ทันสมัยขึ้น โดยรูปแบบและลวดลายยังคงความเป็นพื้นถิ่นแบบเดิม อยู่โดยเน้นรูปทรงที่มีความทันสมัยขึ้น และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น และผลิตภัณฑ์บางชิ้นมีกรรมวิธีของการทำเซรามิกนำมาร่วมใช้พร้อมทั้งนำดินต่างชนิดกันมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ และเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาสิ่งที่หม้อผู้วิจัยได้นำวัสดุต่างชนิด อาทิเช่น หวาย เหล็ก สแตนเลส ผ้าทอเกาะยอ มาประยุกต์ใช้กับเครื่องปั้นดินเผาโดยที่ยังคงซึ่งรูปแบบเดิม แนวทางการพัฒนา ควรจะมีการพัฒนาคุณภาพในการผลิตชิ้นงาน ออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ สร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ นำผลิตภัณฑ์ที่เด่นๆ ในชุมชนมาออกแบบและขายรวมกัน หรือทำเลียนแบบของโบราณแต่ย่อขนาดลง จะช่วยอนุรักษ์งานดั้งเดิมมิให้สูญหาย

ในการวิจัยโครงการนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ ควรให้มีการพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งวัตถุดิบการผลิต และการพัฒนาฝีมือของช่างปั้นหม้อให้มีคุณภาพและศักยภาพที่ดี นอกเหนือจากการพัฒนาด้านรูปแบบในโครงการวิจัยนี้

คำสำคัญ:

เครื่องปั้นดินเผา ศิลปหัตถกรรม การพัฒนารูปแบบ ทะเลสาบสงขลา

Abstract

The objective of this research was to develop the fine art form of the ceramic products of Sathingmo Hamlet for maximal benefit, with value of beauty and product identity. The research findings would then be transmitted to interested community to be learned and to result in production capability responsive to the needs of consumers, as well as to add value to the ceramic products of the said locality.

The researchers employed research instruments to fulfill the objective of the research, namely, a structured interview form with photographic illustrations to study the characteristics of product designs and the production of ceramic

craft, as well as a questionnaire in the form of checklist to study the needs for product designs to be developed anew, along with a rating-scale-of-five assessment form, each design being considered by aspect, to study the satisfaction with the newly developed products in 22 designs.

The research findings can be summed up as follows: the designs of the ceramic products as made and developed into prototypes were 22 in number consisting of 12 vases, five lamp shades, and five souvenirs and ornaments, the design form being modern mixed with some character of ancient products, with foremost value being placed on utility, and structural beauty as well as pattern embellishment coming second. There were 80 interested people and product buyers who made satisfaction assessment. Twenty of the products and developed were rated highly satisfactory.

The design development of this research project involved making products of traditional design in combination with a more modern design, with a design and pattern adhering to the original local form while a more modern structure was stressed, with greater utilitarian capability. For some product pieces, a ceramic-making technique was jointly used, with different types of soil to be created into products to add value to those ceramic products. The researchers applied a variety of materials, such as rattan, stainless steel, and cloth woven on Koh Yaw Island to ceramic products, with original designs being preserved. The development perspective should be the following: quality development in the production of pieces of work, making novel designs for products, putting variety into products, designing outstanding products of a community and selling them together, or making imitations of smaller size of products of old to conserve things of the past.

The researchers' suggestion from this research project was that there should be development in various areas: raw material, production, and the development of craftsmanship among pottery artisans, for better quality and potential, apart from design development.

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ชาติไทยเป็นชาติที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเมืองแห่งเกษตรกรรม และการดำรงชีวิตของผู้คนผูกพันกับธรรมชาติฤดูกาล ศาสนาและความเชื่อภูมิภาคต่างๆ ของประเทศมีความแตกต่างกันไป วิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมของแต่ละท้องถิ่น จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลต่อการดำรงชีวิตรวมถึงการสร้างสรรคผลงานศิลปหัตถกรรม และการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของตนเองแตกต่างกันออกไป

การนำเอาทรัพยากรวัตถุดิบ วัสดุต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประดิษฐ์สร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ใช้สอย และสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพต่างๆ เพิ่มคุณค่าให้ทรัพยากรนั้นๆ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานศิลปหัตถกรรม และมีการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมให้มีประโยชน์ที่หลากหลาย สอดแทรกเรื่องราวภูมิปัญญาของท้องถิ่นลงในผลงานนั้นๆ มีคุณค่าทางความงามและสนองความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด

ดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่มีจุดกำเนิดจากหิน Igneous หรือ Metamorphic เป็นวัตถุดิบที่ใกล้ตัวมนุษย์มาก มนุษย์สังเกตดินเหนียวที่แตกกระแหงจากการที่โดนความร้อนจากแสงแดดโดยเริ่มเรียนรู้ว่าความร้อนทำให้ดินแข็งขึ้นและคงสภาพได้ จนมีการนำดินเหนียวมาปั้นเป็นทรงภาชนะแล้วทิ้งไว้ให้แห้งนำไปเผาไฟเพื่อให้แข็งและคงสภาพ ซึ่งดินเหนียวอาจมีการแตกร้าว มีการลองผิดลองถูก ทดลองปั้น ทดลองเผา จนกระทั่งสามารถควบคุมดินเหนียวที่นำมาปั้นเป็นภาชนะไม่ให้แตกได้ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการทำเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีพัฒนาการยาวนาน มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตมนุษย์อย่างเด่นชัด มีประวัติและหลักฐานการค้นพบในแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยก็มีเช่นเดียวกัน จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีต่างๆ มักพบเศษเครื่องปั้นดินเผาหรือแม้กระทั่งเครื่องมือการผลิตปะปนอยู่ด้วย งานเครื่องปั้นดินเผาสร้างขึ้นมุ่งประโยชน์ใช้สอยตามความจำเป็นในการดำรงชีวิตเป็นหลักสำคัญ และคุณค่าด้านสุนทรียะก็มีอยู่ในงานฝีมือเหล่านี้เช่นกัน ความงดงามจากรูปลักษณะ รูปร่าง ขนาด ลวดลาย สี ตามลักษณะเฉพาะของชุมชน ถือเป็น การนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ของชาวบ้านอันเกิดจากการสั่งสมที่ผ่านการสืบทอดปรับปรุง พัฒนา และเลือกสรรอย่างดีในการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาในภาคใต้เป็นงานหัตถกรรมที่พบกระจายอยู่มากบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย ในแถบอำเภอควนขนุน อำเภอปากพะยูน

จังหวัดพัทลุง อำเภอรอนันต์ อำเภอรัตนภูมิ อำเภอสิงหนคร อำเภอสิงหนคร และอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะบริเวณอำเภอสิงหนคร อำเภอสิงหนคร อาจเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญของภาคใต้ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 18-19 ก็ได้ จากการสำรวจและขุดค้นของนักโบราณคดีในบริเวณดังกล่าวได้พบเครื่องปั้นดินเผาแบบเนื้อดินธรรมดา (Earthenware) แบบจีนหลายสมัย และจากการสำรวจบริเวณปากอ่าวทะเลสาบสงขลาแสดงว่าเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากจีนสืบต่อมาหลายยุคหลายสมัยเพราะได้พบการทำถ้วย ชาม ทำกระเบื้องดินเผา ทำอิฐในบริเวณเกาะยอและบ้านสทิงหม้อ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ให้บรรทุกเรือเข้าไปยังกรุงเทพฯ อิฐก่อสร้างและกระเบื้องดินเผาเมืองสงขลาจึงเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของเมืองสงขลาในสมัยนั้น

ทะเลสาบสงขลาที่มีพื้นที่ครอบคลุมใน 3 จังหวัดคือ สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช บางส่วนมีแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาในบริเวณรอบลุ่มทะเลสาบสงขลาปรากฏอยู่ไม่มากนัก มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา คือที่บ้านสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร บ้านท่านางหอม อำเภอหาดใหญ่ บริเวณชายฝั่งทะเลสาบทางทิศตะวันตกในเขต อำเภอเมือง รวมถึงตำบลเกาะยอด้วย ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ทั้งทำหม้อ เกาะยอทำอ่าง หัวเขาดักโพงพาง บ่อย่างทำเคย บ่อเตยทำได้” แต่ในปัจจุบันเกาะยอ ไม่มีการทำอ่างแล้ว คงเหลือเฉพาะที่บ้านสทิงหม้อ ชุมชนบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา อยู่ริมชายฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา ห่างจากตัวเมืองสงขลาประมาณ 8 กิโลเมตร มีคลองสทิงหม้อไหลผ่านด้านตะวันตกของชุมชนชาวสทิงหม้อส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ และเมื่อปี 2549 จากการสำรวจของคณะวิจัย พบว่าเหลือผู้ประกอบการอาชีพผลิตเครื่องปั้นดินเผาเพียง 2 ครัวเรือน คือครอบครัวนางปลื้มใจ เกษตรสุนทร และครอบครัวนายชม นางหนูขาว มณีฉาย ซึ่งจากปี 2546 รายงานการวิจัยของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับสถาบันวิจัยโลหะและวัสดุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย² ระบุว่า มี 3 ครอบครัวเท่ากับเมื่อปี 2542 ดังระบุในผลงานวิจัยของอ้อยทิพย์ พลศรี³ แต่เมื่อปี 2523 สุภาคย์ อินทองคง⁴ ได้ระบุไว้ในรายงานการวิจัยว่า มีชาวสทิงหม้อประกอบอาชีพนี้อยู่ 9 ครัวเรือน และมีผู้เคยประกอบการได้

² ปัญญสิริ รมยานนท์. (2546). “การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา” ใน รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตและผลิตภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาค 2546. หน้า 237.

³ อ้อยทิพย์ พลศรี. (2542). การสร้างรูปแบบหม้อดินสทิงหม้อ. หน้า 9.

⁴ สุภาคย์ อินทองคง. (2524). การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. หน้า 24.

ล้มเลิกกิจการไปแล้ว 29 ครั้วเรือน จากข้อมูลที่ปรากฏนับเป็นเรื่องที่น่าตกใจเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจมีสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้ผู้ประกอบการลดจำนวนลงจนน่าใจหาย เช่น การกระจายของผลิตภัณฑ์โลหะและพลาสติก ขาดผู้ให้ความสนใจให้การสนับสนุน ขาดผู้ช่วยเหลือ ไม่สะดวกในการขนส่ง ขาดการสืบสานต่อ ราคาผลิตภัณฑ์ตกต่ำ คุณภาพของวัตถุดิบในการผลิต ความชราภาพของผู้ประกอบการ ไม่มีแรงงานสนับสนุน ข้อจำกัดในการผลิต รูปแบบขาดความ น่าสนใจ ทั้งด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ที่กล่าวไว้ว่า

ความเจริญทางเทคโนโลยีและวัตถุทั้งปวงไปเร่งความต้องการชาวชนบทจนก่อให้เกิดการสูญเสียแรงงานและการใช้เวลา ทำให้เขาเปลี่ยนฐานะจากผู้ผลิตเป็นผู้บริโภค ทำให้ชาวบ้านเลิกใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านโดยสิ้นเชิง รวมทั้งเลิกใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจครอบครัวยุคสูงขึ้นไป...ค่านิยมของสังคมเมืองเข้าไปทำลายค่านิยมเก่าของสังคมชนบท ทำให้ชาวบ้านขาดความเอื้ออาทรแก่กัน ต่างคนต่างอยู่... ซึ่งส่งผลให้ความมั่นคงของชาติลดน้อยลง การสูญเสียวัฒนธรรมพื้นบ้าน จึงเป็นอันตรายแก่ชาติอย่างใหญ่หลวง⁵

และจากรายงานผลการวิจัยของ สุภาคย์ อินทองคง และอ้อยทิพย์ พลศรี ยังกล่าวถึงสาเหตุปัจจัยที่ทำให้การผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อลดน้อยลงนั้น

สุภาคย์ อินทองคง⁶ ได้กล่าวว่า มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายนอก มีการกระจายของสิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การขาดการเอาใจใส่ของผู้เกี่ยวข้อง และปัจจัยภายใน มีการขาดผู้ช่วยเหลือแรงงาน ราคาผลิตภัณฑ์ตกต่ำ เพราะผลกระทบจากปัจจัยภายนอก ขาดพาหนะขนส่ง และความชราภาพของผู้ประกอบการเอง ปัญหาที่เกิดจากการเอาใจใส่ของผู้เกี่ยวข้องที่มองข้ามความสำคัญของงาน หัตถกรรมด้านนี้ จึงไม่มีการสนับสนุนอย่างจริงจังทำให้เกิดปัญหาอื่นแทรกซ้อนขึ้นมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาแหล่งวัตถุดิบ ปัญหาแรงงาน ปัญหาทุนอุดหนุนกู้ยืม ปัญหาพื้นที่การผลิตและ

⁵ ทบวงมหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ศึกษาเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม. หน้า 196. (อ้างอิงมาจาก สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. "วัฒนธรรมพื้นบ้านในช่วง 200 ปี." ใน วิทยากรย์. 60(2). 2515. หน้า 89.)

⁶ สุภาคย์ อินทองคง. (2524). การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. หน้า 24.

การตลาด หรือปัญหาการให้คำแนะนำด้านการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการเป็นต้น

นอกจากนี้ อ้อยทิพย์ พลศรี⁷ ซึ่งกล่าวไว้ทำนองเดียวกันว่า เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับกระบวนการการผลิตต้องประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น แหล่งวัตถุดิบน้อยลง สถานที่ตั้งเตาเผาไม่มีบริเวณจำกัด หรือช่างที่เข้าจ้างหาได้ยาก...ยังมีปัญหาที่แทรกซ้อนอื่นๆ อีกเช่น ปัญหาการกระจายของผลิตภัณฑ์โลหะและพลาสติก ความนิยมของผู้บริโภค ราคาตกต่ำ และขาดผู้ให้ความสนใจสนับสนุน จึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงว่าหากปล่อยให้ผู้ประกอบการยังคงทำต่อไป โดยขาดการพัฒนา รูปแบบการผลิตให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในอนาคตอีกไม่ไกลเราอาจไม่มีโอกาสได้เห็นหม้อดินของสทิงหม้ออีกเลยก็เป็นได้

จากการศึกษารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อพบว่า มีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย เป็นรูปแบบที่ได้รับการสืบทอดมาจากอดีต จากรุ่นสู่รุ่น ยังมีการพัฒนาในเรื่องของรูปแบบน้อย บางรูปแบบไม่สามารถนำมาใช้สอยในชีวิตประจำวันในยุคปัจจุบันได้ ผู้ประกอบการยังคงรักษารูปแบบเดิมเป็นหลัก แม้ว่าจะมีการเข้ามาสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ แต่ก็ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น นำมาซึ่งความไม่นิยมไม่สนใจต่อตัวผลิตภัณฑ์ และในอาชีพงานเครื่องปั้นดินเผาอีกต่อไป ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้

ดังนั้นการพัฒนาในรูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งเพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในวิถีชีวิตปัจจุบันที่หลากหลายขึ้น มีคุณค่าความงามและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และสามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชน เสริมสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น ถือได้ว่าการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผามีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของชาติให้มีการเจริญเติบโตอีกทางหนึ่งด้วย จากปัญหาดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อโดยการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเป็นสำคัญ

⁷ อ้อยทิพย์ พลศรี. (2542). การสร้างรูปแบบหม้อดินสทิงหม้อ. หน้า 9.

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการรูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์รูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผารอบลุ่มทะเลสาบสงขลา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผารอบลุ่มทะเลสาบสงขลา
4. เพื่อพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาอบลุ่มทะเลสาบสงขลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีคุณค่าความงามและยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
5. เพื่อนำผลการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดสู่ชุมชนอื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้การผลิตสินค้าหัตถกรรมชุมชน ซึ่งสามารถผลิตได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาแก่ผู้ประกอบการ

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและนำผลการวิจัยของ อ้อยทิพย์ พลศรี และอภิญญา สิทธิภักดิ์ มาบูรณาการต่อยอดส่วนของแนวความคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาให้ตรงกับความต้องการของตลาด หรือกลุ่มผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และมีการเผยแพร่ความรู้จากผลการวิจัย ให้สามารถใช้ได้กับทุกกลุ่มที่มีความสนใจในการผลิตในงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผานอกเหนือจากพื้นที่ที่ทำการวิจัย รวมถึงผลการวิจัยยังสามารถบรรลุตามแผนยุทธศาสตร์ทั้งของชาติและมหาวิทยาลัยทักษิณ ในส่วนของการขจัดความยากจน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคน และสังคมที่มีคุณภาพอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา ซึ่ง มีกระบวนการและวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในชุมชนบ้านสทิงหม้อ หมู่ที่ 4 ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกตามขั้นตอนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการศึกษาลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์และการผลิตงานศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและการบันทึกภาพ

2.2 ขั้นตอนการศึกษาด้านความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ ที่จะทำการพัฒนาขึ้นใหม่ เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

2.3 ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ จำนวน 20 แบบ เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาแต่ละแบบเป็นรายด้าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แปรผลในรูปแบบของการบรรยายแล้วนำมาสังเคราะห์ความคิดเห็นทางด้านต่างๆ เป็นรายด้านตามวัตถุประสงค์

3.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ โดยสอบถามจากกลุ่มผู้สนใจ และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ ในการแปลผลใช้ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

3.3 ข้อมูลจากแบบประเมินแบบประเมินความพึงพอใจมีต่อผลิตภัณฑ์ซึ่งผ่านการพัฒนาแล้ว ในการแปลผล ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.1 รวบรวมข้อมูล/ศึกษาข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ

4.2 รวบรวม/ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ยังมีการผลิตและใช้สอยในปัจจุบัน

4.3 ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประชากรซึ่งเป็นผู้ผลิตงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

4.4 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคและกรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา และบริบทที่เกี่ยวข้อง

4.5 ลงพื้นที่สอบถามความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มตัวอย่าง

4.6 วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามเพื่อให้ได้ทราบถึงประเภทของผลิตภัณฑ์ที่จะ

ทำการพัฒนา

4.7 ทำการออกแบบ/พัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 20 แบบ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ คือ

4.7.1 รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของเดิม

4.7.2 รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่คณะวิจัยได้พัฒนารูปแบบ

4.7.3 แนวความคิด ขนาด/สัดส่วน วิธีการผลิต และประโยชน์ใช้สอย

4.8 นำผลิตภัณฑ์ซึ่งได้ออกแบบ/พัฒนา มาประเมินความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” สรุป ผลได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการรูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา ปรากฏว่า ในปัจจุบันมีกลุ่มผู้ประกอบการหลงเหลืออยู่เพียง 2 ราย โดยจะทำในลักษณะครอบครัว มีอายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ประกอบการทั้ง 2 ราย ได้เริ่มประกอบอาชีพปั้นหม้อเป็นเวลา 20 ปีขึ้นไป สำหรับเครื่องปั้นดินเผาที่จำหน่ายได้มากที่สุด คือ หม้อต้มยาสมุนไพร รองลงมาก็เป็นเผ่ล้ง ส่วนหม้อชนิดอื่นๆ จำหน่ายได้บ้างตามแต่ลูกค้าสั่ง และจำหน่ายได้ทุกขนาดพอๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก

โดยส่วนใหญ่ รูปแบบผลิตภัณฑ์จะเป็นการผลิตตามรูปแบบเดิม และความต้องการของลูกค้าสั่งทำ เฉพาะรูปทรงที่ไม่ยากจนเกินไป ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ยังคงผลิตได้แก่ หม้อข้าว หม้อต้มยาสมุนไพร หม้อแกง เผ่ล้ง สวด คนโท กาใส่ น้ำ โคมไฟ กระถางต้นไม้ อ่าง กระถางต้นไม้กระปุกอมสิน ที่เขียนรูปหรือ ของเล่น ด้วยน้ำผึ้ง เป็นต้น

ลักษณะของลวดลายยังคงใช้ลวดลายทุกอย่างเหมือนในอดีต โดยการใช้วิธีการขีด-ขีด การฉลุ การกดประทับ และการตีลาย เช่นเดียวกับในอดีต และผู้ประกอบการยังคงใช้เตาเผาแบบเดิม และมีผู้ประกอบการใช้เครื่องทุ่นแรงในการผลิต คือ แป้นหมุนไฟฟ้า เครื่องนวดดิน และเตาเผาแบบใหม่

2. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์รูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผารอบลุ่มทะเลสาบสงขลา ปรากฏว่า เนื่องจากชุมชนสทิงหม้อเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ และปัจจุบันมีการสืบทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบ

โบราณอยู่แม้จะเหลือไม่มาก กลุ่มผู้ผลิตยังคงยึดอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาและยังคงอนุรักษ์กรรมวิธีการผลิตรวมทั้งรูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาแบบโบราณเอาไว้เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผู้วิจัยจึงยังคงความเป็นพื้นถิ่นในลักษณะของรูปทรงและลวดลายไว้เพื่อรักษารูปแบบหัตถกรรมโบราณที่มีมายาวนาน

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มทะเลสาบสงขลา ปรากฏว่า ในกระบวนการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มทะเลสาบสงขลา ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประเด็นด้วยกัน เนื่องจากผู้ประกอบการในการผลิตมีจำนวนน้อยและผู้ประกอบการยังยึดติดกับรูปแบบผลิตภัณฑ์แบบเดิมที่สามารถยังทำการตลาดได้อยู่ อาทิเช่น หม้อ สวด ไห คณโท หม้อต้มสมุนไพร เป็นต้นโดยมีผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เพียงเล็กน้อย อาทิเช่น กระปุกอมสิน ถาดรองแก้วทรงใบบัว ที่เขียบุรี เป็นต้น หากผู้ประกอบการได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และความประณีต พิถีพิถันของชิ้นงาน ก็จะสามารถเพิ่มช่องทางการตลาดได้มากยิ่งขึ้น

4. เพื่อพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มทะเลสาบสงขลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีคุณค่าความงามและยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ปรากฏว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์จากศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่ได้ทำการร่างแบบและนำมาพัฒนาปรับปรุงจนเป็นต้นแบบจำนวนทั้งหมด 22 ชิ้น ประกอบด้วย แจกัน จำนวน 12 ชิ้น โคมไฟ จำนวน 5 ชิ้น ของที่ระลึกและประดับตกแต่ง จำนวน 5 ชิ้น ซึ่งลักษณะการออกแบบจะเป็นในรูปแบบสมัยใหม่ผสมผสานกับแนวผลงานโบราณ โดยเน้นคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านความงามของรูปทรงและการตกแต่งลวดลาย ได้ผ่านการประเมินความพึงพอใจจากผู้กลุ่มผู้สนใจและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 80 คน ผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบและพัฒนาแล้วจำนวน 20 ชิ้น ที่ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก และได้สรุปกรอบแนวความคิดในการพัฒนารูปแบบเครื่องปั้นดินเผาออกเป็น 3 แนวความคิด ดังนี้

แนวความคิดที่ 1

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาโดยผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบคือโคมไฟและแจกัน เป็นแนวสมัยใหม่ผสมผสานกับแนวผลงานโบราณ การออกแบบเน้นคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านความงามของรูปทรงและการตกแต่งลวดลาย โดยเน้น

1. รูปแบบ ในการพัฒนาด้านรูปแบบได้อาศัยทฤษฎีแนวคิดซึ่งมีชื่อเรียกว่า “แผ่นตรวจสอบของฮอสบอร์น”⁸ มาเป็นแนวความคิดในการออกแบบรูปทรงแจกัน เบื้องต้น ใช้ทฤษฎีเรื่องเส้นต่างๆ ที่ก่อให้เกิดรูปร่าง รูปทรง ลวดลาย ความรู้สึกจากการมอง ในการออกแบบและอาศัยรูปทรงเลขาคณิต หรือรูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ

2. สัดส่วน ออกแบบเน้นที่ประโยชน์ใช้สอยและกระบวนการผลิตเป็นอันดับแรก และสัมพันธ์กับด้านความงามด้วย

3. พื้นผิว ออกแบบเพื่อให้ชิ้นงานมีความงามและมีจุดเด่น โดยการสร้างลวดลาย ตกแต่ง ซึ่งใช้วิธีการกลดลวดลายจากวัสดุ การขีดและการแกะสลัก

4. สี ออกแบบโดยใช้สีของดินธรรมชาติที่เกิดจากการเผา และการใช้น้ำดินต่างสีมาทาบจนแจกัน ซึ่งเรียกว่า วิจิเอนโกบ (Engobe) แล้วขีดลวดลายสร้างความแตกต่างของสีผิว

5. ลวดลาย ในการออกแบบลวดลายสำหรับใช้ตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาให้เกิดความสวยงาม ลวดลายที่ใช้ยังคงเอกลักษณ์รูปแบบดั้งเดิมของสทิงหม้อไว้ เพียงแต่ผู้วิจัยออกแบบนำลวดลายมาใช้เพียงบางส่วน โดยคำนึงถึงพื้นที่ ขนาดสัดส่วน ช่องไฟ และคุณค่าที่ก่อให้เกิดความงามแก่ผลิตภัณฑ์ โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการสร้างลวดลาย ซึ่งที่สทิงหม้อจะใช้วิธีตีลายด้วยไม้ตามให้เกิดเป็นลวดลาย มาใช้วิธีการการขีดขีดเซาะร่องตามรูปแบบของลายที่ออกแบบไว้

แนวความคิดที่ 2

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาโดยผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบคือ แจกันรูปทรงต่างๆ โดยผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างผลิตภัณฑ์จากลวดลายธรรมชาติที่ปรากฏบนพื้นกระเบื้อง ของชุมชนท่านางหอม ในจังหวัดสงขลา ซึ่งผลิตกระเบื้องจำหน่าย ที่เกิดจากการนำดินธรรมชาติมาผสมกับดินโรงงานก่อให้เกิดลวดลายที่สวยงาม ผู้วิจัยได้กำหนดโดยการใช้ดินของตำบลสทิงหม้ออำเภอสิงหนคร ผสมกับดินโรงงานตัวผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาให้คงรูปแบบเดิมของชุมชนสทิงหม้อไว้ แต่เน้นความประณีตและกรรมวิธีที่ทันสมัยขึ้นโดยนำเทคนิคในการทำเซรามิกมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์

แนวความคิดที่ 3

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาโดยผลิตภัณฑ์ที่ออก

⁸ วชิรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการและแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์. หน้า 137-145.

แบบคือของที่ระลึกและประดับตกแต่ง โดยสร้างผลิตภัณฑ์จากรูปแบบเดิมซึ่งคงความเป็นศิลปะพื้นบ้านเอาไว้ ที่มีกระบวนการไม่ซับซ้อน ช่างผู้ผลิตสามารถผลิตต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เก่าได้ และต้นทุนการผลิตต่ำ โดยนำลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่มีรายละเอียดน้อยผสมกับการออกแบบที่เรียบง่ายโดยใช้วัสดุต่างชนิดมาร่วมในผลิต นำมาสู่ผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่ง

นอกจากแนวความคิดการพัฒนาในด้านรูปแบบแล้วผู้วิจัยยังได้ทดลองกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันและทดลองใช้วัสดุประเภทดินจากแหล่งอื่นๆ ที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ แหล่งดินจากอำเภอสทิงพระ แหล่งดินจากอำเภอหาดใหญ่ และแหล่งดินอำเภอลี้ หนึ่งนคร รวมถึงดินที่มีจำหน่ายเพื่อใช้ในการผลิตเซรามิก มาใช้ในการผลิตด้วย อีกทั้งทดลองให้ผู้ผลิตจากแหล่งต่างๆ ในขอบเขตพื้นที่ที่วิจัยซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งฝีมือศักยภาพในการผลิต และระบบในการผลิต ทำการผลิตผลงานที่ออกแบบพัฒนารูปแบบ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นที่มีต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะมีเนื้อดินดี หนาทน มีรูปทรงอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เนื้อดินที่กล่าวถึงนั้นคือดินเหนียวและทรายละเอียด ซึ่งดินเหนียวได้มาจากสองแหล่งคือ ที่ปากคลองตัน ตำบลสทิงหม้อ และที่ริมทะเลสาบในตำบลปากพรทรายละเอียดได้จากริมฝั่งทะเลอ่าวไทย บริเวณหาดทรายแก้ว เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหลายรูปแบบ อาทิเช่น หม้อใส่น้ำ (เผล้ง) หวด อ่าง เตาหุงข้าว และครกตำน้ำพริก เป็นต้น ส่วนที่ผลิตขึ้นใหม่ มีกระถางดอกไม้ แจกัน กระปุกออมสิน ภาชนะสำหรับเด็กเล่น ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีกลุ่มผู้ประกอบการเพียง 2 กลุ่มเท่านั้นซึ่งทำในลักษณะของอุตสาหกรรมในครัวเรือน

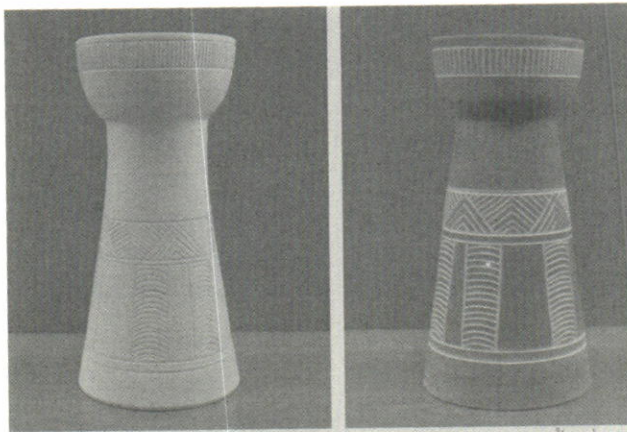
ในการสร้างรูปแบบในลักษณะของโครงการวิจัยขึ้นนี้เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่อาศัยรูปแบบเดิมผสมกับรูปแบบที่ทันสมัยขึ้น โดยรูปแบบและลวดลายยังคงความเป็นพื้นถิ่นแบบเดิมอยู่โดยเน้นรูปทรงที่มีความทันสมัยขึ้น และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น และผลิตภัณฑ์บางชิ้นมีกรรมวิธีการการทำเซรามิกชิ้นนำมาร่วมใช้พร้อมทั้งนำดินต่างชนิดกันมาสร้างสรรคเป็นผลิตภัณฑ์ และเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อผู้วิจัยได้นำวัสดุต่างชนิด อาทิเช่น หวาย เหล็ก สแตนเลส ผ้าทอเกาะยอ มาประยุกต์ใช้กับเครื่องปั้นดินเผาโดยที่ยังคงซึ่งรูปแบบเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา” บุญศิริ รมยานนท์ ที่ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาภาค

ต่างๆ การรวบรวมรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัย ซึ่งสัมพันธ์กับเครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อ สรุปดังนี้ เครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อรูปแบบผลิตภัณฑ์ยังไม่ตรงใจผู้บริโภค คุณภาพไม่ดีพอ ขาดตลาดที่ดี แหล่งดินหายาก คนรุ่นใหม่ไม่สนใจ แนวทางการพัฒนา ควรจะมีการพัฒนาคุณภาพในการผลิตชิ้นงาน ออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ สร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ นำผลิตภัณฑ์ที่เด่นๆ ในชุมชนมาออกแบบและขายรวมกัน หรือทำเลียนแบบของโบราณแต่ย่อขนาดลง จะช่วยอนุรักษ์งานดั้งเดิมมิให้สูญหาย

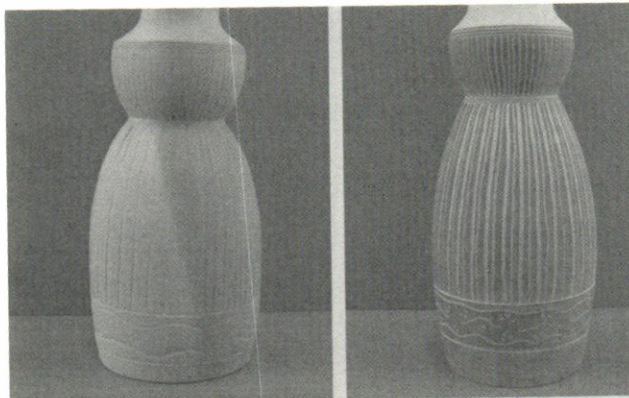
ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ให้ความรู้ในพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์จากเครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นต้นแบบ และเพื่อการต่อยอด ในการผลิตผลิตภัณฑ์ภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา สามารถนำกระบวนการและแนวความคิดไปประยุกต์ ใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้เป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อใช้ทรัพยากร ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดและเพื่อเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพอื่นๆ ต่อไป และนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาเกี่ยวกับ ศิลปะพื้นบ้านหรือวิชาศิลปหัตถกรรมประยุกต์ในระดับมหาวิทยาลัยด้วย

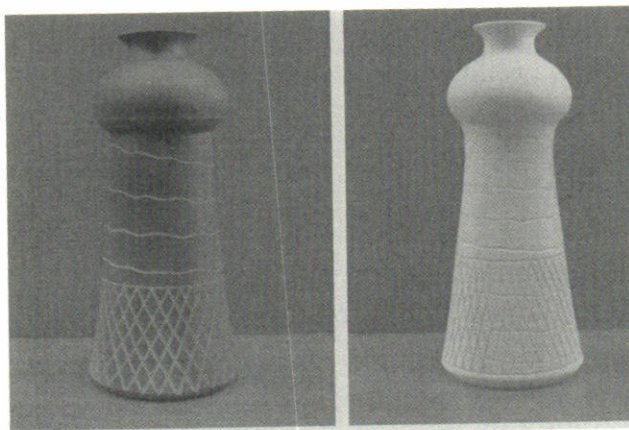
ภาคผนวก
ตัวอย่างผลงานการพัฒนารูปแบบ

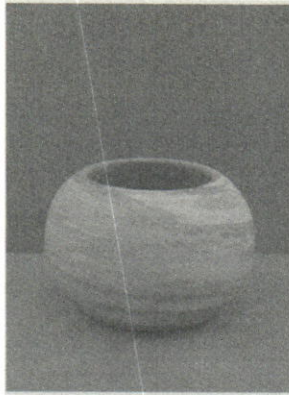
ภาพที่ 1 แจกันที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วชิ้นที่ 1

ภาพที่ 2 แจกันที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วชิ้นที่ 2

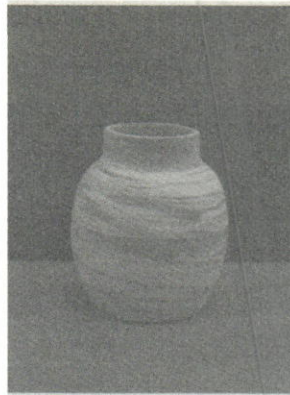

ภาพที่ 3 แจกันที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วชิ้นที่ 3

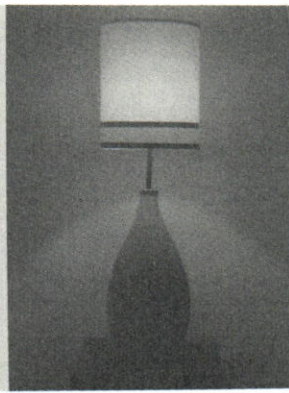
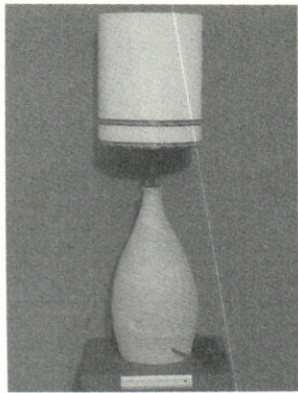
ภาพที่ 4

แจกันที่ได้รับการออกแบบ
และพัฒนาแล้วชิ้นที่ 4

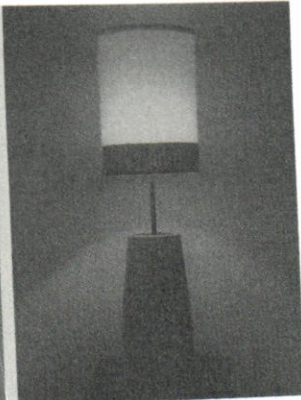
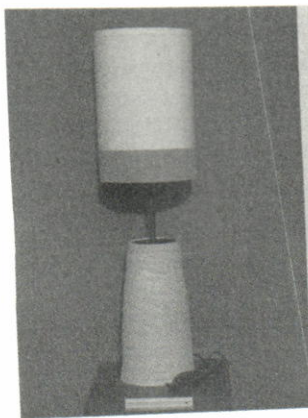

ภาพที่ 5

แจกันที่ได้รับการออกแบบ
และพัฒนาแล้วชิ้นที่ 5

ภาพที่ 6 โคมไฟที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วชิ้นที่ 1

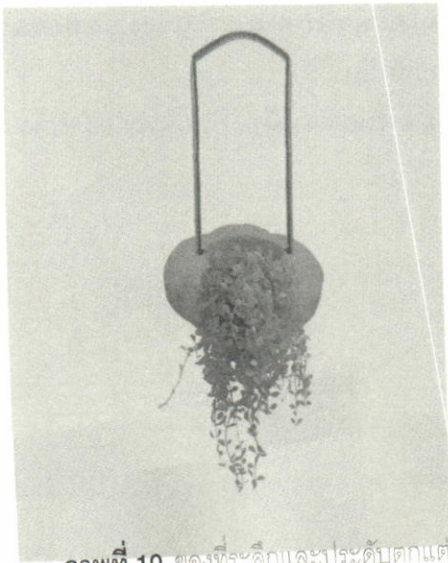
ภาพที่ 7 โคมไฟที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วชิ้นที่ 2

ภาพที่ 8 ของที่ระลึกและประดับตกแต่ง
ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้ว
ขั้นที่ 1

ภาพที่ 9 ของที่ระลึกและประดับ
ตกแต่ง ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนา
แล้วขั้นที่ 2

ภาพที่ 10 ของที่ระลึกและประดับตกแต่ง
ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วขั้นที่ 3

ภาพที่ 11 ของที่ระลึกและประดับตกแต่ง
ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วขั้นที่ 4

อ้างอิง

- ทบวงมหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กับการ
ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ศึกษาเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาสิริ รมยานนท์. (2546). "การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา," ใน
รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการยกระดับคุณภาพวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์
สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาค 2546. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย
โลหะและวัสดุ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการและแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ
แอ๊ปเปิ้ล พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สุภาcky อินทองคง. (2548). การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิญา สิทธิพันธ์. (2546). ศึกษาหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อ้อยทิพย์ พลศรี. (2542). การสร้างรูปแบบหม้อดินสทิงหม้อ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.